

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ільїн Володимир Васильович – доктор філософських наук, професор кафедри економічної теорії, макро- та мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Провідний науковий співробітник Інституту світової історії НАН України, завідувач відділом філософсько-методологічних проблем інноваційного розвитку людини НАПН України, член-кореспондент Національної Академії педагогічних наук України

ДИГІТАЛІЗАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН І ПЕРСПЕКТИВИ В НІЙ ЛЮДИНИ:PRO І CONTRA

Визначальною характеристикою сучасної епохи постають інформаційно-цифрові технології. Але якщо на етапі свого зародження вони викликали захоплення і впевненість у їх конструктивному впливі на подальший прогресивний розвиток суспільства і цивілізації загалом, то сьогодні результати їх діяльності породжують турботу і занепокоєння. Адже поряд з посиленням креативного потенціалу людини, обумовленого технологічними можливостями мережі, Інтернету, візуальної культури, медійних продуктів, змінюються когнітивні основи її епістемологічної діяльності, сенсорика та саме відношення до світу. Адже в наш час техніка все менше виступає інструментом і все більше перетворюється на технологічне довкілля, в якому рухаються індивіди. По своїй сутності це довкілля є культурним довкіллям, що постійно впливає на індивідів.

У сучасних філософських, культурологічних, психологічних, освітньо-педагогічних дискурсах вказана проблематика розглядається в контексті дигітального суспільства, виникнення якого прогнозував М. Маклюен ще в середині минулого століття. В наш час поняття «дигітальне» повсюдно увійшло в сферу соціально-культурного життя. За своїм змістом поняття «дигітальний» походить від латинського *digitalis*, яке означає як цифру, так і палець. Широке впровадження і поширення поняття «дигітальний» обумовлено дією індивіда, який пальцем торкається позначок на екрані планшетів та смартфонів для одержання певної інформації, повідомлення, візуальної картини, розваги або гри. «Дигітальне суще, – зазначає Р. Каппуро, – варто розуміти як число» [6, С. 9]. Прояснення змісту цього семантичного відтінку надає латинське словосполучення *computare digitalis*, яке перекладається як «рахувати на пальцях» і «оперувати за допомогою пальців» [1, С. 11].

Сьогодні ніхто не заперечує потужної позитивної ролі інформаційно-цифрових технологій, які незрівнянно збільшили можливості збереження й трансляції колосальних інтелектуальних та культурних надбань людства. «Революції в біо- й інформаційних технологіях принесуть нам контроль над

світом всередині нас і дадуть змогу проектувати й продукувати наше життя», – вважає Ю.Н. Харарі [5, С. 24]. Проте, як показує соціально-історичний досвід, людям завжди вдавалося винаходити потрібні інструменти, ніж вміло і розумно ними користуватися. Так само інформаційно-цифрові технології несуть в собі ряд негативних наслідків. Зокрема, оскільки важливою характеристикою дигітального є тенденція до групової обмеженості, то Інтернет, постаючи в якості медіуму «демократичного плюралізму», містить ризики незворотніх деформацій через його перетворення на спірмірні комунікативні простори, в яких переважає «фатична комунікація», а відносини з оточенням визначаються мисленням за принципом друг/ворог стосовно тих, хто має іншу думку». Під фатичною комунікацією розуміється спілкування про пусті факти і речі, які не мають сенсу, що властиво для переважної більшості користувачів соціальних мереж, які займаються звичайною тратою часу. Це пояснюється тим, що люди міркують стереотипами, «висувають причинно-наслідкові зв'язки з кореляції, мислять холістично, у чорно-білих барвах, і фізично, вважаючи абстрактні мережі чимось конкретним. Вони переоцінюють значення власних знань, розуміння, правоти, компетентності та везіння» [2, С. 40].

Дана обставина обумовлена особливістю дигітальної культури, виразником якої постає дигітальна людина (*homo digitalis*). Вона презентує себе напівосвіченістю, оскільки орієнтується на комунікативний простір Інтернету, який не лише містить конкретні знання та інформацію про реальність, але й насичений вигадками, фальшивими оповідями, міфами тощо. В результаті Інтернет як уособлення дигітальної культури стирає межу між знанням та інформацією, між справжньою творчістю та її імітаціями (симулякрами). Іншими словами, мережа Інтернету формує культуру «конкретної віртуальності» шляхом інтеграції інформаційно-комунікативних засобів в масову аудиторію, що «уможливлює комунікацію, інтерактивне спілкування з ким завгодно і коли завгодно» [4, С. 140].

Методологічні стратегії осмислення множини проявів дигітального в аналітичних дискурсах психології, філософії освіти, когнітології виходять з основ системно-структурного, функціонального аналізу. З точки зору нашої методологічної позиції дигітальне сьогодні постає онтологічною основою всіх сфер суспільного життя. В його контексті все більшої значущості набуває дигітальна освіта, яка в ситуації пандемії COVID-19 набула основної форми і способу здійснення навчального процесу. Принципова відкритість дигітальної освіти, специфіка навчання on-line відкрили як його перспективи, так і проблемне поле нових уявлень про самостійне навчання. Від традиційної системи навчання, сформованої у парадигмі письмової культури, on-line навчання відрізняється як об'ємністю можливостей, так і новою презентацією суб'єктності людини.

З цієї точки зору доцільно розуміти простір нинішнього життя і діяльності як глобальний інформаційний простір, в який «занурена» сучасна людина і в якому реалізуються всі її плани, проекти, дії. Причому активність, розмаїтість та кумулятивний ефект інформаційних технологій вже далеко вийшов за межі сенсу «простору». Інфосфера як результат всеохоплюючого впливу дигітальної культури постає вирішальним життєутворювальним чинником сучасної людини, є постійним «візаві всіх людських прагнень, ініціатив та місць присутності...», і не лише відіграє роль опосередковуваної ланки будь-яких дій, а й все відчутніше стає джерелом людських сенсів, виборів, зрештою життєвих спонук» [3, С. 242]. Одночасно інфосфера конститує «світ без реальності», який у сучасних теоретичних характеристиках постає в його плинності, непередбачуваності, «ризикованості», непевності тощо (Бауман, 2004; Stiglitz, 2003).

На цій основі виникає феномен інфовлади, яка є незалежною від усіх і всього, постає ефектом надпотужних інформаційно-цифрових технологій, які зробили людину своїм заручником. Її унаочненням є екран смартфона, комп'ютера, телевізора, планшета, контакт з якими став головним способом взаємодії людини зі світом. Ефект інфовлади формує ситуацію «несправжнього буття», яке намагається бути «кращим за справжнє», а комунікація перетворюється на змагання за увагу та визнання, за перманентний простір місць і рубрик присутності в мережі. В результаті відбувається процес «ерозії мислення, що відбивається вже у вихідній «онтологічній презумпції», оскільки «мислення бере до уваги іншу дійсність – те, що не є мисленням і відповідно чого мислення покладає себе» [2, С. 242]. В результаті інфовлада презентує себе як самодостатню реальність, режим якої означає «поглинання» того чи іншого досвіду його цифровим аналогом. Все, що знаходиться за цими межами, втрачає цінність, перетворюючись на квазіреальність.

Ця «інша дійсність» постає місцем «зустрічі» тих людей, для яких головне не ерудиція чи знання, а дипломи, призи чи сертифікати, про які можна сповістити в мережах, насамперед в платформах фейсбуку, твіттеру, інстаграму. Ці люди, яких стає все більше, не порівнюють себе з ідеалами освіченості минулих століть, не демонструють в колі знайомих і незнайомих свій рівень знань і здатність до судження як показника творчого мислення, оскільки зосереджені в першу чергу на собі, практикуючи за допомогою різних комп'ютерних програм та платформ активний нарцисизм та зневагу до інших.

Продуктивне наповнення навчального процесу засобами інформаційно-цифрових технологій з використанням режиму on-line має і ряд переваг перед традиційною системою навчання. Дана обставина на теоретичному рівні не викликає заперечення, оскільки відповідає сучасним філософсько-освітнім та когнітивним контекстам, в яких тип мислення, спрямований культурою

класичного і некласичного типів раціональності, трансформується в контексти і практику дигітальної освіти.

Попри значні кроки в цьому напрямку, здійснені в результаті повсюдного запровадження інформаційно-цифрових технологій в навчальний процес, дигітальна освіта по суті залишається здебільшого поки що теоретичним конструктом, який потребує детального аналізу і вироблення шляхів та перспектив його подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Култаєва М. (2018). Провокативна філософія освіти. *Philosophy of Education*. 23 (2), 32-69.
2. Пінкер, Стівен. (2019). *Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу*. Київ: Наш формат.
3. Пролеєв, С.В. (2021). *Влада і суспільство: постмодерна перспектива: Монографія*. Київ: Дух і Літера.
4. Уэбстер, Ф. (2004). *Теории информационного общества*. Москва: Аспект Пресс.
5. Харарі, Ю.Н. (2018). *21 урок для 21 століття*. Київ: Форс Україна.
6. Carraro, R. (2017). *Homo digitalis. Beiträge zur Ontologie, Anthropologie und Ethik der digitalen Technik*. Berlin: Springer. doi: 10.5771/0010-3497-2018-1-97

David Schwartz – Professor of political science (Los Angeles University) (USA), Daniel Hasidim Or Chalon – Doctor of Philosophy in Economics (Los Angeles University) (USA)

ETHICS OF A LIVING PERSON IN THORSTEIN VEBLEN PHILOSOPHY: THE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY

Since the XVIII century, states around the world have been building socio-economic policies and constructing economic tools based on the ideas of man as Homo economicus. A. Smith, D. Hume, J. S. Mill believed that people are “exclusively beings who want to possess wealth” [1, 2, 3]. This provision means that every market participant strives to preserve their wealth and, finding themselves in the role of a consumer, acts on the basis of this desire: they choose utilitarian goods and services with the most favorable price-quality ratio. In general, it acts mostly rationally.

The American scientist, philosopher Thorstein Bunde Veblen inevitably drew attention in his understanding of man to social inequality and obviously unwise consumption of the rich from his point of view – when it is difficult to provide

ЗМІСТ

Програма конференції	4-18
Пленарне засідання	
Ільїн Володимир Васильович	19
ДИГІТАЛІЗАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН І ПЕРСПЕКТИВИ В НІЙ ЛЮДИНИ:PRO I CONTRA	
David Schwartz	22
ETHICS OF A LIVING PERSON IN THORSTEIN VEBLEN PHILOSOPHY: THE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY	
Yershova-Babenko Irina Viktorivna,	25
CONCEPT AND HYPERTHEORY «BRAIN-PSYCHE-MIND/CONSCIOUSNESS» - IS POST-NON-CLASSICAL GENERAL SOLUTION OF THE PROBLEM AND THE METHODOLOGY OF THE STUDY PHENOMENA OF PSYCHOMETRY	
Возний Ігор Петрович	33
СОЦІАЛЬНО-ЦІННІСНІ СМИСЛИ В НОВІТНЬОМУ ЖИВОПИСІ УКРАЇНИ: КОНТЕКСТ ВІЙНИ(НА ПРИКЛАДІ МУРАЛІВ	
Висоцька Ольга Євгенівна	37
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ	
Єременко Олександр Михайлович	40
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПІДСТАВИ СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ, В ОСОБЛИВОСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	
Борінштейн Євген Руславович	45
СОЦІОКУЛЬТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ МОРАЛЬНИХ УНІВЕРСАЛІЙ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Іванова Оксана Станіславівна	48
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Ільїна Антоніна Анатоліївна	50
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДИГІТАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ АМБІВАЛЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
Секція 1. Соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства	
Stovpets Vasyl, Stovpets Oleksandr,	54
RESPECT FOR HUMAN RIGHTS AS A PREREQUISITE FOR UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION	